

บทที่ 3

เศรษฐกิจพอเพียง : ในบริบทของชุมชนคลองสัมปทวน

ความเป็นมาและสภาพทั่วไปของชุมชนคลองสัมปทวน

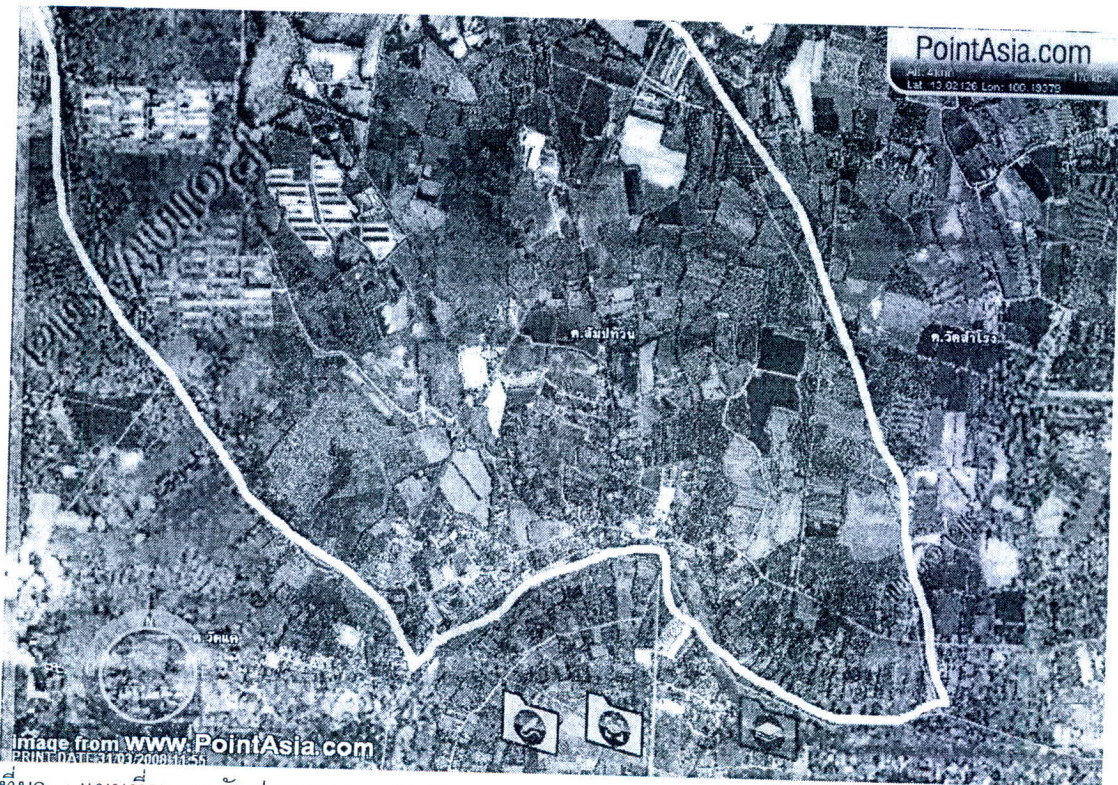
ประวัติความเป็นมาชุมชน

ก่อนที่จะมาเป็นชุมชนคลองสัมปทวนกล่าวคือ คนโบราณได้เล่าขานกันมาตลอดว่าในแม่น้ำที่ไหลขึ้นไหลลงอย่างแรง ชาวบ้านหลายคนที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ริมแม่น้ำทำเงินหลายคน ได้พบเห็นเกศของพระพุทธรูปลอยไหลขึ้นเหนือน้ำมา 3 เกศ ลำตัวจมอยู่ใต้น้ำโดยมีเชือกผูกติดกันมาทั้ง 3 องค์ กับไม้ไหลไปตามน้ำ กลับไหลทวนกระแสน้ำขึ้นมวนเวียนอยู่ตรงวัดสัมปทวน เมื่อชาวบ้านแถวนั้นรู้เข้าก็พากันมามากมาย หวังว่าจะช่วยพระทั้ง 3 องค์ ขึ้นมาจากน้ำให้ได้แต่แล้วก็ต้องผิดหวังตั้งเท่าไรก็ดึงไม่ขึ้น ดึงไปดึงมากก็ดึงไม่ขึ้น ดึงไปดึงมาเชือกที่ผูกไว้กับองค์พระก็ขาดสะบั้นลง และพระทั้ง 3 องค์ ก็ได้จมหายไปตามกระแสน้ำไหล โดยที่ไม่มีผู้ใดได้พบเห็นอีกเลย เมื่อได้ตั้งเป็นตำบลครั้งแรก ชาวบ้านจึงได้ตั้งชื่อชุมชนนี้ว่า "สามพระทวน" ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นสัมปทวนมาจนทุกวันนี้

สภาพทั่วไปของชุมชน

1) ภูมิประเทศ เขตการปกครอง ชุมชนสัมปทวนเป็นพื้นที่ราบลุ่มมีความอุดมสมบูรณ์ ฝั่งด้านขวามือของแม่น้ำท่าจีน ส่วนด้านซ้ายมือเป็นเขตชุมชนวัดแคอำเภอนครชัยศรี ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอนครชัยศรี ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรีอยู่ห่างจากอำเภอนครชัยศรี ประมาณ 2 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดนครปฐม 15 กิโลเมตร โดยทางทิศเหนือติดกับชุมชนดอนแฝกและชุมชนวัดสำโรง ทางทิศใต้ติดกับชุมชนวัดแค และชุมชนศิระทอง ทิศตะวันออกติดกับแม่น้ำท่าจีน ทิศตะวันตกติดกับชุมชนแหลมบัว ชุมชนวัดละมุด และชุมชนศรีมหาโพธิ์ (ดูภาพที่ 3.1) การที่เป็นชุมชนติดแม่น้ำทำให้มีตะกอนดินไหลมาทับถมพื้นที่บริเวณนี้ อีกทั้งยังมีคลอง 5 สายได้แก่ คลองสัมปทวน คลองสัมปตาก คลองบ้านกล้วย คลองหนองจอกล่าง และคลองหนองจอกบน จึงเหมาะสมกับการเพาะปลูกประชาชนจึงทำการเกษตรกรรมและประมงจำนวนมาก

ภาพที่ 3.1 แผนที่ชุมชนสัมปทาน

ที่มา : แผนที่ชุมชนสัมปทานระบบ GMS. www.PointAsia.com (มีนาคม 25, 2551)

โดยชุมชนสัมปทานมีหมู่บ้านทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านกลาง หมู่ 2 บ้านคลองสัมปทานหรือบ้านลาวกลาง(ปากคลองสัมปทาน) หมู่ 3 บ้านสัมปทาน หมู่ 4 บ้านดอนอิฐ หมู่ 5 บ้านต้นลาน และหมู่ 6 บ้านคลองหนองจอก ประชากรทั้งหมด 3,156 คน และจำนวนหลังคาเรือน 730 ครัวเรือน แยกเป็นดังนี้

- หมู่ 1 บ้านกลาง จำนวนประชากร 159 คน จำนวนครัวเรือน 38 ครัวเรือน
- หมู่ 2 บ้านคลองสัมปทาน จำนวนประชากร 272 คน จำนวนครัวเรือน 47 ครัวเรือน
- หมู่ 3 บ้านสัมปทาน จำนวนประชากร 709 คน จำนวนครัวเรือน 144 ครัวเรือน
- หมู่ 4 บ้านดอนอิฐ จำนวนประชากร 871 คน จำนวนครัวเรือน 183 ครัวเรือน
- หมู่ 5 บ้านต้นลาน จำนวนประชากร 697 คน จำนวนครัวเรือน 167 ครัวเรือน
- หมู่ 6 บ้านคลองหนองจอก จำนวนประชากร 607 คน จำนวนครัวเรือน 151 ครัวเรือน

2) โครงสร้างพื้นฐานของชุมชนสัมปทานมีทางหลวงผ่าน 1 สายคือ ถนนสายนครชัยศรี – ห้วยพูลและมีถนนภายในหมู่บ้านทั้งที่เป็นคอนกรีตจำนวน 15 สาย ถนนลาดยางจำนวน 2 สาย และถนนลูกรังจำนวน 21 สาย ระบบโทรศัพท์บ้านร้อยละ 80 ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ระบบไฟฟ้ามีใช้ทุกบ้านมีระบบไฟฟ้าสาธารณะด้วยงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลและภูมิภาค และมีระบบประปาหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน

สถานที่สำคัญของชุมชน

1) ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 2) แพชมปลาหน้าวัดกกตาล 3) โรงงานเครื่องปั้นดินเผาติลา-
ดล และ 4) วัดสัมปตาก

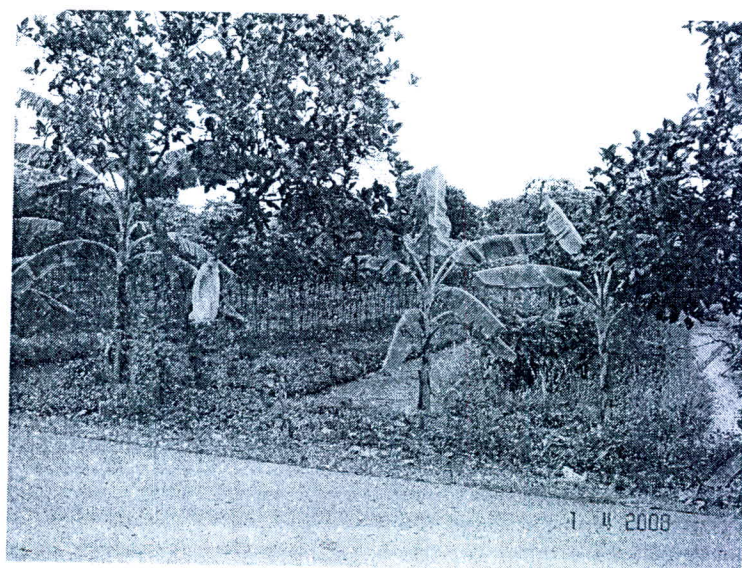
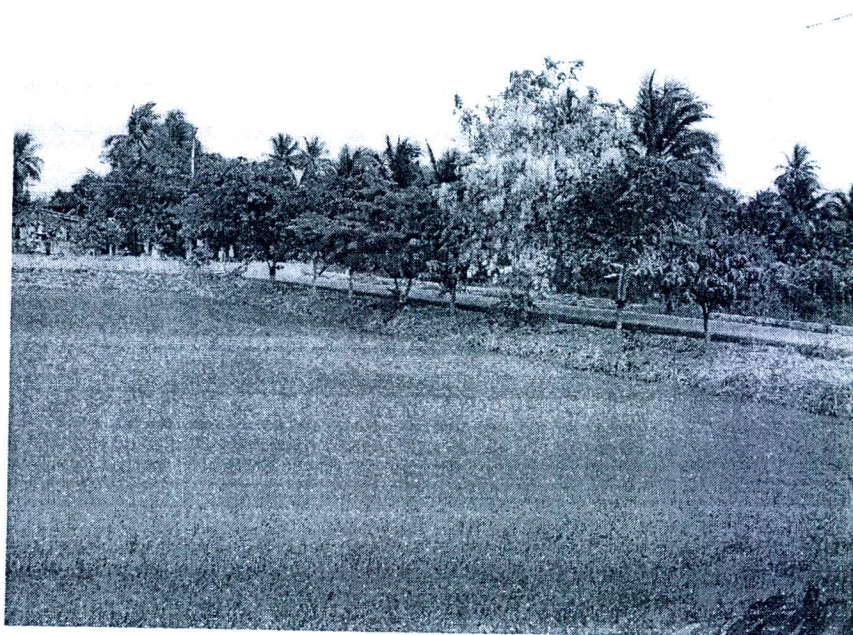
สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนคลองสัมปทวน

สภาพทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากเป็นชุมชนติดแม่น้ำและลำคลองทำให้การประกอบอาชีพของชุมชนสัมปทวนจึงเป็น
เกษตรกรรมซึ่งได้แก่ การทำนา ทำสวนผักผลไม้ และสวนดอกไม้ โดยเฉพาะในหมู่ 5 และหมู่ 6 แต่
สำหรับหมู่ 1 ถึงหมู่ 4 ซึ่งมีพื้นที่ใกล้กับอำเภอนครชัยศรีทำให้มีโรงงานอุตสาหกรรมทั้งที่เปิดในบริเวณ
ชุมชนและในตัวอำเภอ โดยโรงงานที่ตั้งอยู่ในชุมชนสัมปทวนได้แก่ โรงงานผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าชาร์ป
โรงงานดี ซี มองเลอะ โรงงานฟอกย้อมสี TUV เท็กซ์ไทล์ โรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ โรงงานผลิตพื้น
สำเร็จรูป และโรงงานพิมพ์ลายผ้า ประชาชนบริเวณดังกล่าวนี้จึงมีอาชีพรับจ้าง และทำงานในโรงงาน
มากกว่าการทำเกษตรกรรม อีกทั้งประชาชนเองก็ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองด้วยจำนวนหนึ่ง
การที่ประชาชนมีอาชีพรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมจึงเกิดอาชีพค้าขายตามมา ดังนั้นรายได้ของ
ประชาชนชุมชนสัมปทวนจึงมาจากอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย และเกษตรกรรม เป็นสามลำดับแรก

ขณะที่การเก็บรวบรวมข้อมูลครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 35 ครัวเรือน พบว่าเป็นเพศชายคลอง
สัมปทวนร้อยละ 45.71 เพศหญิงร้อยละ 51.43 โดยเพศชายมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปีร้อยละ 56.25
อายุระหว่าง 41 – 50 ปีร้อยละ 25.00 และมากกว่า 60 ปีร้อยละ 12.50 เป็นสามลำดับแรก ส่วนเพศ
หญิงมีอายุระหว่าง 21 – 30 ปีและอายุระหว่าง 31 – 40 ปีร้อยละ 22.22 เท่ากัน อายุระหว่าง 41 –
50 ปีและมากกว่า 60 ปีร้อยละ 16.67 เท่ากัน และอายุต่ำกว่า 21 ปีร้อยละ 11.11 เป็นสามลำดับแรก
มีสถานภาพสมรสร้อยละ 48.57 โสดร้อยละ 28.57 และหม้ายร้อยละ 17.14 เป็นสามลำดับแรก
ด้านการศึกษาประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 40.00 มัธยมศึกษาร้อยละ
25.71 และปริญญาตรีร้อยละ 17.14 เป็นสามลำดับแรก ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการประกอบอาชีพ
รับจ้างทั่วไป(รายวัน)ร้อยละ 28.57 พนักงาน ลูกจ้างบริษัทเอกชนร้อยละ 22.86 และธุรกิจส่วนตัวร้อย
ละ 20.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาทร้อยละ 60.00 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง
10,000 – 15,000 บาทร้อยละ 25.71 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาทร้อย
ละ 5.71 เป็นสามลำดับแรก ทั้งนี้ผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาทจะประกอบอาชีพ
รับจ้างทั่วไปร้อยละ 38.10 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,000 – 15,000 บาทมีอาชีพรับราชการ
พนักงานรัฐวิสาหกิจรวมลูกจ้างร้อยละ 33.33 และผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาทมี
อาชีพธุรกิจส่วนตัวและรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจรวมลูกจ้างร้อยละ 50.00 (ตารางที่ 3.1 – 3.3)

ภาพที่ 3.2 แปลงนาและการทำสวนของประชาชนคลองสัมปทวน

ทั้งนี้ผู้มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนที่น้อยกว่า 10,000 บาทร้อยละ 85.71 และระหว่าง 10,000 – 15,000 บาทร้อยละ 14.29 ตามลำดับ ส่วนผู้มีรายได้น้อยต่อเดือนมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,000 – 15,000 บาทร้อยละ 77.78 และน้อยกว่า 10,000 บาทร้อยละ 22.22 ตามลำดับ และผู้มีรายได้น้อยต่อเดือนมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 – 20,000 บาทและมากกว่า 40,000 บาทร้อยละ 50.00 เท่ากัน (ตารางที่ 3.4)

ด้านการจัดการเงินของครัวเรือน ซึ่งมีเพียงร้อยละ 25.71 ที่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน และมีการจัดการการเงินของครัวเรือน โดยทุกเดือนจะมีการกันเงินไว้ส่วนหนึ่งในการออมร้อยละ 44.44 มี

การควบคุมรายจ่ายไม่ให้มากกว่ารายได้ร้อยละ 33.33 และมีการจัดบันทึกรายการรายได้ รายจ่ายและมีการแบ่งรายได้ไว้ใช้จ่ายเป็นหมวดหมู่ร้อยละ 11.11 เท่ากัน เป็นสามลำดับแรก หนึ่งครัวเรือนที่ไม่มี การบันทึกบัญชีครัวเรือนจะจัดการการเงินของครัวเรือนด้วยการควบคุมรายจ่ายไม่ให้มากกว่ารายได้ ร้อยละ 50.00 ทุกเดือนต้องกันเงินไว้ส่วนหนึ่งสำหรับออมร้อยละ 23.08 และจะมีการควบคุมเงินตอน สิ้นเดือนร้อยละ 7.69 เป็นสามลำดับแรก ทั้งนี้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการกักเงินร้อยละ 51.43 โดยจะกักเงินนอกระบบร้อยละ 38.89 จากกลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์ร้อยละ 8.57 และจากสถาบัน การเงินร้อยละ 5.71 เป็นสามลำดับแรก (ตารางที่ 3.5)

สภาพทางสังคม

ชุมชนสัมปทวนประชาชนในปัจจุบันมีเชื้อสายลาว และไทย เพราะในอดีตคนลาวเวียงจันทร์ ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณบ้านคลองสัมปทวน ซึ่งอยู่ระหว่างบ้านดอนอิฐ และบ้านกลางทำให้ บ้านหมู่ 2 ได้ชื่อเรียกกันทั่วไปว่าบ้านลาวกลาง ต่อมาจึงได้ตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านว่าบ้านลาวกลาง(ปาก คลองสัมปทวน) การมีเชื้อชาติลาวและไทยอยู่ร่วมกันทำให้มีการผสมผสานวัฒนธรรม แต่วัฒนธรรม ของชนชาติลาวจะจางหายไปมาก อย่างไรก็ตามชุมชนสัมปทวนยังคงให้ความเชื่อและศรัทธาใน ศาสนาถึงแม้จะมีวัดเพียง 3 แห่งได้แก่ วัดกลางคูเวียง(ที่ทำการเจ้าคณะตำบล) วัดสัมปตาก และวัดกค ดาล และมีสำนักสงฆ์ 1 แห่ง ภูมิปัญญาของชุมชนสัมปทวนได้แก่การนวดแผนโบราณที่ลุ่มประเสริฐ (หมอประเสริฐ ภิรมย์ไคร่ง)หรือหมอโต้ง ได้รับการถ่ายทอดจากโรงพยาบาลศิริราชในปี พ.ศ. 2523 หมอโต้งได้เผยแพร่ภูมิปัญญาและรักษาโรคอัมพฤกษ์อัมพาตให้ประชาชนทั่วไป และได้รวมเป็นกลุ่ม ออาชีพการนวดแผนโบราณ ซึ่งนอกจากกลุ่มอาชีพนี้แล้วที่ชุมชนสัมปทวนมีการรวมกลุ่มอาชีพอื่น ได้แก่กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มชมรมอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ด้านการศึกษาประชาชนกว่าร้อยละ 50 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งในชุมชนสัมปทวนมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 3 แห่ง และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง

การรวบรวมข้อมูลประชาชนกลุ่มตัวอย่างของชุมชนคลองสัมปทวน ในประเด็นทางด้านสังคม ได้แบ่งออกเป็นสภาพสังคมภายในครัวเรือน และของชุมชนหรือภายนอกครัวเรือน ซึ่งพบว่า (ตารางที่ ข.8 - ข.14 ภาคผนวก ข)

1) สภาพสังคมภายในครอบครัว

1.1 ปัญหาและการแก้ไขปัญหาในครัวเรือน การสอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายใน ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างพบว่าชุมชนคลองสัมปทวนเกิดปัญหาภายในครอบครัวในระดับปานกลางมาก ที่สุดคือร้อยละ 51.28 ซึ่งจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือนด้วยวิธีการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้นร้อยละ 88.57 ใครสร้างปัญหา ต้องเป็นผู้แก้ไขปัญหาร้อยละ 5.71 และการลงโทษผู้ก่อปัญหา และการให้บุคคลภายนอกหรือญาติเป็นผู้แก้ไขปัญหาร้อยละ 2.86 เท่ากัน เป็นสามลำดับแรก

1.2 ความสัมพันธ์ของคนในครัวเรือน ครัวเรือนจะมีการสนทนาระหว่างสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะช่วงเวลาการรับประทานอาหารอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 60.00 ระดับมากร้อยละ 11.43 และระดับน้อยร้อยละ 17.14 เป็นสามลำดับแรก

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือนภายในชุมชน ครัวเรือนตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับบ้านใกล้เคียงในระดับมากร้อยละ 42.86 ระดับปานกลางร้อยละ 40.00 และระดับน้อยกับระดับมากที่สุดร้อยละ 5.71 เท่ากัน เป็นสามลำดับแรก ที่ชุมชนคลองสัมปทวนมีการแลกเปลี่ยนอาหารหรือสิ่งของระหว่างครัวเรือนนานๆ ครั้งร้อยละ 48.57 มีการแลกเปลี่ยนบ่อยครั้งร้อยละ 45.71 และไม่มีการแลกเปลี่ยนร้อยละ 2.86 เป็นสามลำดับแรก

1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขภายในครัวเรือน ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัจจัยที่จะทำให้ครัวเรือนมีความสุขคือ การมีรายได้มากกว่ารายจ่ายร้อยละ 48.57 ห้ามทำผิดพลาดร้อยละ 37.14 ครอบครัวต้องอยู่พร้อมหน้ากันร้อยละ 68.57 ลูกๆ ต้องปฏิบัติตามที่พ่อแม่สั่งสอน โดยไม่มีเงื่อนไขร้อยละ 45.71 ผู้หลักผู้ใหญ่ ในครอบครัวคือภาระที่ต้องดูแลร้อยละ 60.00 คนในครอบครัวต้องมีหน้าตาในสังคมร้อยละ 17.14 ในครอบครัวมีการแสดงความคิดเห็นกันทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องเงินและทรัพย์สินร้อยละ 31.43 การศึกษาที่ควบคู่กับความรู้เรื่องศาสนามีผลมากที่สุดร้อยละ 28.28 และเพื่อนลูก เสมือนลูกตนเองร้อยละ 57.14

1.5 การรับรู้ข่าวสาร และเทคโนโลยี การรับรู้ข่าวสารของครัวเรือนตัวอย่างมาจากเสียงตามสายรวมถึงสื่อต่างๆ อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ พบว่าครัวเรือนตัวอย่างรับรู้ข่าวสารต่างๆ จากภาครัฐร้อยละ 91.43 รับรู้ข่าวสารเรื่องยาเสพติดในชุมชนร้อยละ 88.57 รับรู้ข่าวสารเรื่องบุคคลภายนอกเข้ามาในชุมชนร้อยละ 77.14 รับรู้ข่าวเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนร้อยละ 94.29 รับรู้ข่าวสารเรื่องงานบุญต่างๆ ของชุมชนร้อยละ 97.14 รับรู้ข่าวสารเรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงร้อยละ 91.43 รับรู้ข่าวสารเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศร้อยละ 77.14 รับรู้ข่าวสารเรื่องการพัฒนาอาชีพร้อยละ 85.71 และรับรู้ข่าวสารเรื่องการศึกษา เรื่องโรงเรียนร้อยละ 82.86

2) สภาพสังคมภายในชุมชน

การพิจารณาสภาพชุมชนประกอบด้วย 6 ประเด็นได้แก่ เรื่องเพื่อนบ้าน ปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ผู้นำชุมชน ระบบคมนาคมและสาธารณูปโภค พบว่าเรื่องเพื่อนบ้าน ประชาชนให้ความสำคัญระดับมากร้อยละ 48.57 เรื่องปัญหายาเสพติดประชาชนให้ความสำคัญระดับมากร้อยละ 37.14 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนประชาชนให้ความสำคัญระดับปานกลางร้อยละ 42.86 เรื่องผู้นำชุมชนประชาชนให้ความสำคัญระดับปานกลางร้อยละ 31.43 เรื่องปัญหาถนนหนทางประชาชนให้ความสำคัญระดับมากร้อยละ 40.00 เรื่องปัญหาสาธารณูปโภคประชาชนให้ความสำคัญระดับมากร้อยละ 48.57 และการแก้ไขปัญหาชุมชนจะใช้คณะกรรมการและผู้นำชุมชนร้อยละ 48.57

เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสัมปทวน

ด้านของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสัมปทวน คณะนักวิจัยได้ศึกษาแยกเป็นการประยุกต์ใช้ ความรู้ความเข้าใจ และปัญหา อุปสรรคในการประยุกต์ พบว่า

1.1 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยพบว่าครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ร้อยละ 100.00 โดยระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 51.43 ระดับมากร้อยละ 40.00 และระดับน้อยร้อยละ 5.71 เป็นสามลำดับแรก สมาชิกในครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับปานกลางร้อยละ 48.57 ระดับมากร้อยละ 34.29 และระดับน้อยร้อยละ 8.57 เป็นสามลำดับแรก

หลังจากมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วพบว่าสภาพครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างดีขึ้นในระดับปานกลางร้อยละ 57.14 ดีมากขึ้นร้อยละ 25.71 และดีขึ้นน้อยร้อยละ 8.57 เป็นสามลำดับแรก

1.2 ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สื่อที่ให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างสามลำดับแรกคือ โทรทัศน์ร้อยละ 68.57 วิทยุร้อยละ 20.00 และหนังสือพิมพ์ร้อยละ 8.57 เป็นสามลำดับแรก มีการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระหว่าง 1 - 2 ปี ร้อยละ 45.71 ระหว่าง 3 - 4 ปี ร้อยละ 34.43 และน้อยกว่า 1 ปีร้อยละ 11.43 เป็นสามลำดับแรก มีการเผยแพร่ไปสู่บุคคลอื่นร้อยละ 88.57

การสอบถามถึงความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าประชาชนมีความเข้าใจผิดที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ว่าด้วยการประหยัด ใช้เท่าที่มี ด้อยสิ่งๆ ที่ตนเองมีอยู่ กล่าวคือประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ว่าด้วยการประหยัด ใช้เท่าที่มี ด้อยสิ่งๆ ที่ตนเองมีอยู่ร้อยละ 91.43 ส่วนประเด็นอื่นๆ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจถูกต้องดังนี้ ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ใช้ได้กับเกษตรกรเท่านั้น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าไม่ใช่ร้อยละ 85.71 ประเด็นต่อมาที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่ต้องอยู่ภายใต้จิตสำนึกร้อยละ 88.57 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่คล้ายๆ กับหลักคำสอนของพุทธศาสนา เรื่องอริยสัจ 4 ร้อยละ 88.57 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวคิดมีหลัก 3 ประการคือ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล และ 3) การสร้างภูมิคุ้มกัน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าใช่ร้อยละ 88.57 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเครื่องมือชี้แนะ ชี้นำการดำเนินชีวิต การปฏิบัติตน ให้ดำรงอยู่ในทางที่ควรจะเป็น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าใช่ร้อยละ 88.57 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีเงื่อนไขสำคัญของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1) ความรอบรู้ 2) ความรอบคอบ 3) ความระมัดระวัง และ 4) ความมีคุณธรรม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าใช่ร้อยละ 82.86 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยหลักความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่มาก หรือน้อยเกินไป ซึ่งความพอดีในแต่ละช่วงเวลาอาจไม่เท่ากันขึ้นกับปัจจัยแวดล้อม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าใช่ร้อยละ 91.43 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยหลักระบบภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง ความสามารถในการรับกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอก ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าใช่ร้อยละ 88.57 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยหลักความระมัดระวัง คือ ความมีสติ ในการนำผลหรือแผนที่ได้จากการตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าใช่ร้อยละ 94.29 และประเด็นที่ว่าปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบด้านคุณธรรม มี 2 ด้านคือ ด้านจิตใจและด้านการกระทำ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าร้อยละ 94.29

1.3 ปัญหาการประยุกต์ใช้ การสอบถามถึงประเด็นการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะนักวิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน การวิจัยนี้พบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้จิตสำนึก กล่าวคือ ความพอเพียงเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมของชุมชนการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ ซึ่งประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพจากเกษตรกรรมเป็นการรับจ้าง โดยมีสาเหตุมาจากการเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรม การสัมภาษณ์ถึงความพอเพียงของประชาชน ผู้ใหญ่แดงกล่าวว่า “ประชาชนในชุมชนมีวิถีชีวิตอย่างพอเพียงอยู่แล้ว ไม่ว่าจะมีความปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็ตาม”

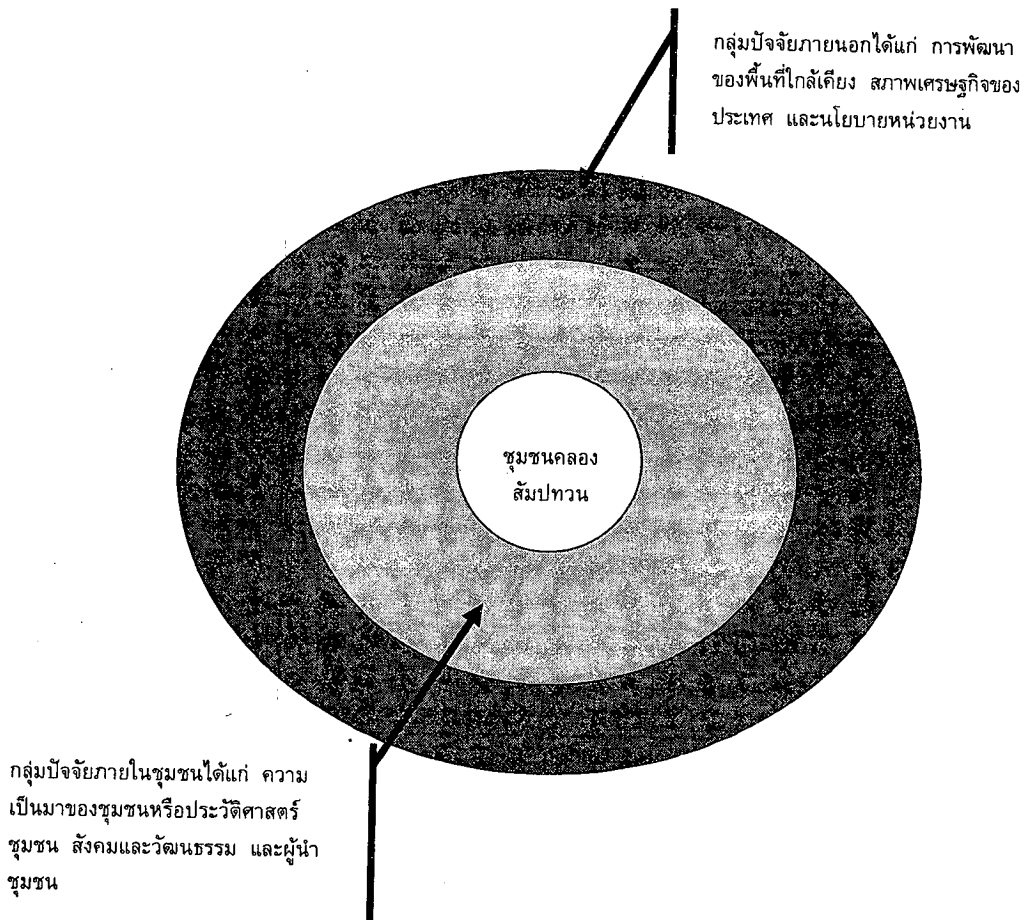
ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนคลองสัมปทวนเป็นชุมชนที่มีความพอเพียง และสามารถดำเนินอยู่ได้ภายใต้สภาวะของประเทศในปัจจุบันที่สำคัญมีอยู่ 6 ประการ

1. ความเป็นมาของชุมชนหรือประวัติศาสตร์ชุมชน การที่ชุมชนมีต้นกำเนิด หรือมีความเป็นมาเป็นไป และเกิดการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้คงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนัก
2. สังคมและวัฒนธรรม จากข้อที่หนึ่งเมื่อชุมชนมีประวัติความเป็นมา ก็ย่อมมีขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเอง เพราะที่ชุมชนคลองสัมปทวนประชาชนเป็นชาวลาวอพยพและเป็นชุมชนที่มีความเป็นมาที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนาจึงมีความผูกพันกับวัดมาก และที่ชุมชนคลองสัมปทวน พระสงฆ์มีส่วนสำคัญในการเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ผู้นำชุมชน การมีผู้นำชุมชนเช่นผู้ใหญ่แดงคลองสัมปทวน และคุณลุงสุคนธ์ ที่ทำงานเสียสละทำเพียงชุมชนอย่างแท้จริง เป็นตัวอย่างของผู้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ สร้างความตระหนักถึงการอยู่อย่างยั่งยืน และเน้นการอยู่ร่วมกันของประชาชน
4. การพัฒนาของพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งปรากฏในชุมชนคลองสัมปทวนที่อยู่ติดกับอำเภอนครชัยศรีที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งตั้งอยู่ ทำให้ประชาชนในชุมชนจำนวนหนึ่งออกไปทำงานในสถานประกอบการเหล่านั้น วิถีชีวิตการเกษตรกรรมของประชาชนจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปตาม
5. สภาพเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจัยนี้มีผลกระทบกับทุกชุมชนหรือทุกคนก็ว่าได้ ในภาวะปัจจุบันที่ราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นทำให้ประชาชนต้องมีภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่ต้องซื้อผักบางอย่างแต่ก็ต้องซื้อเนื้อสัตว์เพื่อบริโภค อีกทั้งต้นทุนในการประกอบอาชีพเพิ่มสูงขึ้น ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ถึงแม้จะมีวิถีชีวิตอย่างพอเพียงแต่ถ้าสภาพเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่เกินกว่าประชาชนจะรับได้ ก็ทำให้ประชาชนประสบปัญหาการดำเนินชีวิตได้เช่นกัน
6. นโยบายหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะนโยบายราชการที่หวังผลสัมฤทธิ์ในเชิงปริมาณมากเกินไป ทำให้ประชาชนและผู้นำชุมชนมีปัญหากับการทำงาน อาทิโครงการ SML ที่ให้

ชุมชนกำหนดโครงการและสำรองงบประมาณก่อน จึงจะสามารถของงบประมาณจากโครงการ SML ได้ นอกจากนั้นนโยบายการบริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มุ่งเน้นด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ทำให้งบประมาณการบริหารจึงมุ่งไปที่การก่อสร้างมากกว่าการจัดสรรงบประมาณไปใช้ในด้านการพัฒนาด้านความมั่นคงของมนุษย์

จากปัจจัยทั้ง 6 ประการสามารถแยกได้เป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มปัจจัยภายในชุมชนได้แก่ ความเป็นมาของชุมชนหรือประวัติศาสตร์ชุมชน สังคมและวัฒนธรรม และผู้นำชุมชน กลุ่มปัจจัยภายนอกได้แก่ การพัฒนาของพื้นที่ใกล้เคียง สภาพเศรษฐกิจของประเทศ และนโยบายหน่วยงานราชการ โดยกลุ่มปัจจัยที่มีน้ำหนักส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนซึ่งหมายถึงการคงอยู่ของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน คือกลุ่มปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะปัจจัยสภาพเศรษฐกิจของประเทศ และการพัฒนาของพื้นที่โดยรอบ (ดูภาพที่ 3.3)

ภาพที่ 3.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสัมปทวน

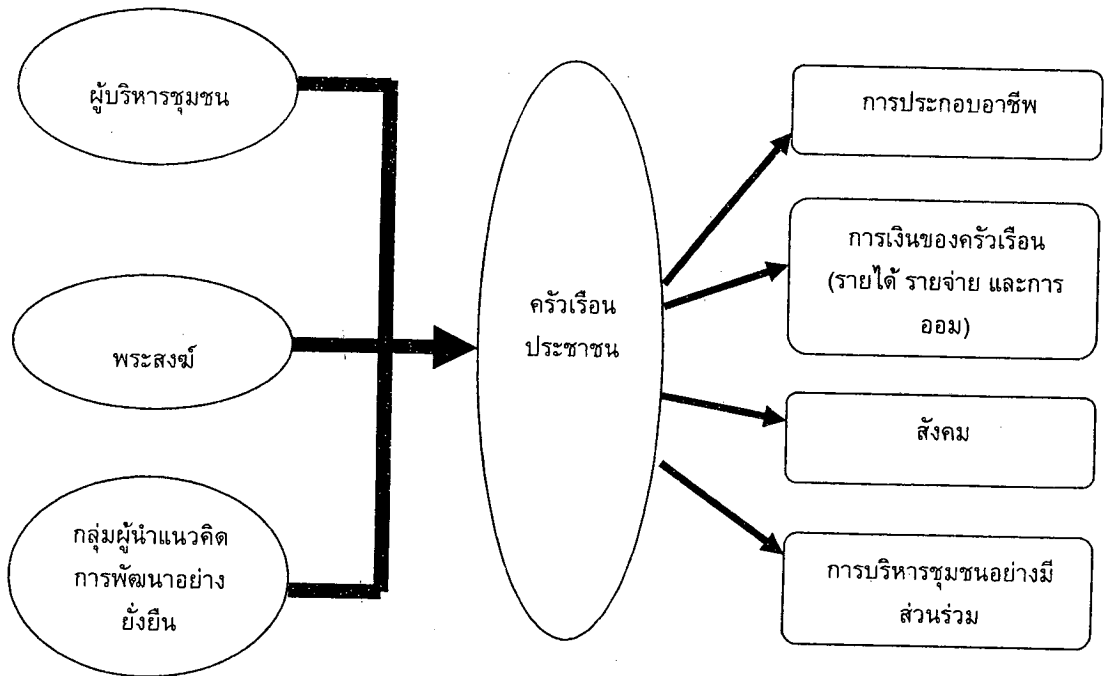

ในภาพได้แสดงถึงน้ำหนักของปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชน ซึ่งปัจจัยภายในชุมชนมีน้ำหนักของน้อยกว่าปัจจัยที่มาจากภายนอกประเทศ ซึ่งเท่ากับว่าปัจจัยภายนอกส่งผลต่อชุมชนมากกว่าปัจจัยภายในชุมชน

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสามปทาน

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสามปทาน เกิดขึ้นจากวิถีชีวิตของประชาชนและการมีผู้นำชุมชนซึ่งได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ และกลุ่มผู้นำแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยรูปแบบและแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกิดจากการร่วมมือกันของผู้บริหารชุมชน พระสงฆ์ และกลุ่มผู้นำแนวคิด

ภาพที่ 3.4 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสามปทาน

ความร่วมมือกันของทั้งสามกลุ่ม และนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ของชุมชน อาทิโครงการออมทรัพย์ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการโรงสีชุมชน ตลอดจนการปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างของกลุ่มผู้นำในการขับเคลื่อนแนวคิดความยั่งยืน ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามของประชาชนในชุมชน

ตารางที่ 3.1 เพศและอายุของกลุ่มตัวอย่างชุมชนคลองสัมปทวน

อายุ	เพศ (จำนวน / ร้อยละ)			รวม
	ชาย	หญิง	ไม่ระบุ	
ต่ำกว่า 21 ปี	0 (0.00)	2 (11.11)	0 (0.00)	2 (5.71)
ระหว่าง 21 - 30 ปี	1 (6.25)	4 (22.22)	0 (0.00)	5 (14.29)
ระหว่าง 31 - 40 ปี	9 (56.25)	4 (22.22)	0 (0.00)	13 (37.14)
ระหว่าง 41 - 50 ปี	4 (25.00)	3 (16.67)	0 (0.00)	7 (20.00)
ระหว่าง 51 - 60 ปี	0 (0.00)	1 (5.56)	0 (0.00)	1 (2.86)
มากกว่า 60 ปี	2 (12.50)	3 (16.67)	1 (100.00)	6 (17.14)
ไม่ระบุ	0 (0.00)	1 (5.56)	0 (0.00)	1 (2.86)
รวม	16 (100.00)	18 (100.00)	1 (100.00)	35 (100.00)

ตารางที่ 3.2 สถานภาพสมรสและการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างชุมชนคลองสัมปทวน

การศึกษา	สถานภาพครอบครัว (จำนวน / ร้อยละ)				รวม
	โสด	สมรส	หย่า	หม้าย	
ไม่ได้เข้ารับการศึกษ	0 (0.00)	1 (5.88)	0 (0.00)	3 (50.00)	4 (11.43)
ประถมศึกษา (ป. 1 - ป. 6)	2 (20.00)	8 (47.06)	2 (100.00)	2 (33.33)	14 (40.00)
มัธยมศึกษา (ม. 1 - ม. 6)	3 (30.00)	6 (35.29)	0 (0.00)	0 (0.00)	9 (25.71)
ปวช. และปวส.	2 (20.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (5.71)
ปริญญาตรี	3 (30.00)	2 (11.76)	0 (0.00)	1 (16.67)	6 (17.14)
รวม	10 (100.00)	17 (100.00)	2 (100.00)	6 (100.00)	35 (100.00)

ตารางที่ 3.3 อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างชุมชนคลองสัมปทวน

อาชีพ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (จำนวน / ร้อยละ)						รวม
	น้อยกว่า 10,000 บาท	10,000 - 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	25,001 - 30,000 บาท	30,001 - 35,000 บาท	มากกว่า 40,000 บาท	
	เกษตรกรรม	3 (14.29)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	
ธุรกิจส่วนตัว	2 (9.52)	2 (22.22)	1 (50.00)	1 (100.00)	1 (100.00)	0 (0.00)	7 (20.00)
รับจ้างทั่วไป (รายวัน)	8 (38.10)	2 (22.22)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	10 (28.57)
รับราชการ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ (รวมลูกจ้าง)	1 (4.76)	3 (33.33)	1 (50.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (100.00)	6 (17.14)
พนักงาน ลูกจ้าง บริษัทเอกชน	7 (33.33)	1 (11.11)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	8 (22.86)
อื่นๆ	0 (0.00)	1 (11.11)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (2.86)
รวม	21 (100.00)	9 (100.00)	2 (100.00)	1 (100.00)	1 (100.00)	1 (100.00)	35 (100.00)

ตารางที่ 3.4 เปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่างของชุมชนคลองสามปท่วน

รายได้	รายจ่าย (จำนวน / ร้อยละ)							รวม
	น้อยกว่า 10,000 บาท	10,000 - 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 - 25,000 บาท	25,001 - 30,000 บาท	30,001 - 35,000 บาท	มากกว่า 40,000 บาท	
น้อยกว่า 10,000 บาท	18 (85.71)	3 (14.29)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	21 (100.00)
10,000 - 15,000 บาท	2 (22.22)	7 (77.78)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	9 (100.00)
15,001 - 20,000 บาท	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (50.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (50.00)	2 (100.00)
20,001 - 25,000 บาท	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
25,001 - 30,000 บาท	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (100.00)
30,001 - 35,000 บาท	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (100.00)	0 (0.00)	1 (100.00)
มากกว่า 40,000 บาท	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (100.00)
รวม	20 (57.14)	10 (28.57)	1 (2.86)	1 (2.86)	1 (2.86)	1 (2.86)	1 (2.86)	35 (100.00)

ตารางที่ 3.5 การจัดการเงินและการบันทึกบัญชีครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างของชุมชนคลองสัมปทวน

การจัดการเงิน	การบันทึกบัญชีครัวเรือน (จำนวน / ร้อยละ)		รวม
	มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน	ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน	
ทุกเดือนต้องกันเงินส่วนหนึ่งไว้ออม	4 (44.44)	6 (23.08)	10 (28.57)
ควบคุมรายจ่ายไม่ให้มากกว่ารายได้	3 (33.33)	13 (50.00)	16 (45.71)
มีการจดบันทึกการรายจ่ายได้ รายจ่าย ของครอบครัว	1 (11.11)	0 (0.00)	1 (2.86)
มีการแบ่งรายได้ไว้ใช้จ่ายเป็นหมวด หมู่	1 (11.11)	0 (0.00)	1 (2.86)
จะมีการควบคุมตอนสิ้นเดือนของทุกๆ เดือน	0 (0.00)	2 (7.69)	2 (5.71)
ไม่มีการจัดการ	0 (0.00)	5 (19.23)	5 (14.29)
รวม	9 (100.00)	26 (100.00)	35 (100.00)

ตารางที่ 3.6 ที่มาของเงินกู้และผู้กู้ยืมเงินของกลุ่มตัวอย่างของชุมชนคลองสัมปทวน

ที่มาของเงินกู้	การขอกู้ยืมเงิน (จำนวน / ร้อยละ)		รวม
	ไม่มีการขอกู้ยืมเงิน	มีการขอกู้ยืมเงิน	
สถาบันการเงิน	0 (0.00)	2 (11.11)	2 (5.71)
กลุ่ม หรือ สหกรณ์	0 (0.00)	3 (16.67)	3 (8.57)
ญาติ	0 (0.00)	2 (11.11)	2 (5.71)
นอกระบบอื่นๆ ที่มีใช้ญาติ	0 (0.00)	7 (38.89)	7 (20.00)
ไม่ระบุ	17 (100.00)	4 (22.22)	21 (60.00)
รวม	17 (100.00)	18 (100.00)	35 (100.00)